

Geschiedenis van de parkaanleg en het landgoed

Willem Reinier Brantsen liet gelijktijdig met de bouw van het landhuis in 1744 een formele tuin ontwerpen en aanleggen door *Jacob Marot*, zoon van Daniël Marot. Deze was ontwerper van onder meer het park bij Paleis Het Loo (1685) en het park van Kasteel Rosendaal (1722).

Willem Reinier Brantsen liet zijn huis bouwen, bedoeld als buitenplaats en niet voor permanente bewoning. Daarna hebben de opeenvolgende eigenaren het huis, de tuinen en het park aangepast en uitgebreid. Die uitbreidingen en aanpassingen gebeurden dan aan de hand van hun behoeften en aan de 'mode' van die tijd. Voor een eerste uitbreiding van het park, nog ingezet door Willem Reinier, werd in 1772 door *J.G. Berger* een ontwerp gemaakt.

Park in Engelse landschapsstijl

In 1797 is door *J.P. Posth* een ontwerp gemaakt waarbij vooral ten zuiden van het huis de formele aanleg volledig werd vervangen door een Engelse landschapsstijl. Dit kenmerkte zich door glooiende grasvelden, golvende bosranden en slingerende waterpartijen.

Landschapsarchitect *H. van Lunteren* werd in 1840 aangezocht om veranderingen in het park aan te brengen. Deze bestonden uit het vergroten van de slingerende waterpartij ten zuiden van het huis, het aanplanten van boomgroepen en bos, en het omvormen van de formele tuin ten noorden van het huis in een landschapspark. De strakke ontwerplijnen en formele perken werden hierbij vervangen door grasland met boomgroepen en bosranden.

Nieuw ontwerp

In 1868 verzorgde de Duitse landschapsarchitect *Eduard Petzold* in opdracht van Jacob Brantsen een volledig nieuw parkontwerp van ruim 40 ha. waarin ruimte was voor bestaande oude boomgroepen, maar ook voor zeer veel nieuwe boomgroepen. Vele al langer bekende of pas ontdekte exotische boomsoorten uit Noord- en Zuid-Amerika, bijvoorbeeld de Sequoiadendron giganteum uit Californië en de Araucaria araucana uit Chili/Argentinië, werden toegepast om met gebruikmaking van de aanwezige heuvels, een aantrekkelijk landschap te creëren. Hierin kon men uren wandelen over licht glooiende paden die vele verschillende doorkijkjes boden op afwisselend huis, boomgroepen, open grasvlaktes en IJsseldal.

Ten noorden van het huis bevond zich een formeel vijverperk met een kleine vijver met zandstenen rand omringd door buxushaagjes, bloemperken, een smeedijzeren hekwerk en een Bacchusbeeld. Dit perk vormde een zeer in het oog springend onderdeel van het ontwerp van Petzold en bevond zich op de centrale paden kruising in het laagste deel van de noordelijke weide. Van dit perk is helaas niets bewaard gebleven behalve historische foto's uit 1880 en 1903. Het Bacchusbeeld is in de jaren vijftig verkocht om inkomsten te verwerven voor de toenmalige bewoners. Vanuit het niet meer bestaande theekoepeltje, dat was aangelegd boven op een hooggelegen waterkelder op de heuvel niet ver het huis, had men een bijzonder goed uitzicht over het IJssellandschap.

Het hoger gelegen huis, de zuidelijke parterre met zijn buxushaagjes in kettingmotief, de lange zandstenen balustrade als begrenzing tussen tuin en park en de grote hoeveelheid exotische boomgroepen gaven de buitenplaats een typerende uitstraling

en uitzicht. Rhederoord werd daar in de 18e en 19e eeuw ook om geroemd. Later zijn de uitzichten grotendeels dichtgegroeid met natuurlijke bosopslag.

Grote veranderingen

N.J.H. van Hasselt liet door landschapsarchitect *Leonard Springer* en architect *Johann Wilhelm Hanrath* aanpassingen aan het landgoed uitvoeren. Alle bijgebouwen rond het landhuis van Rhederoord werden gesloopt en vervangen door een nieuw koetshuis, twee portierswoningen bij de beide entrees van de oprijlanen (met nieuwe toegangspoorten), een tuinmanswoning en een orangerie in de ommuurde moestuin. Deze gebouwen, in historiserende stijl ontworpen, werden verder weg van het landhuis in een losse setting gegroepeerd. Ze bestaan alle nog, zij het momenteel grotendeels in verschillende particuliere handen.

De parterres zuidelijk van het huis werden door Springer volledig veranderd, de geometrische vijver en buxushaagjes in kettingmotief van Petzold werden vervangen door bloemperken, omrand met buxushaagjes in zowel strak ruitmotief als organisch bloemmotief.

Het huis werd ook aangepakt door de dichte serres te vervangen door de nu kenmerkende neoclassicistische witte zuilen en balkons met balustrade op de eerste verdieping. De daknokrand werd voorzien van een witte ornamentale, houten balustrade en de entree kreeg met twee witte zuilen ook een meer classicistische uitstraling. Ook het interieur werd door Hanrath aangepast.

Minder onderhoud

Vanaf het moment dat Van Hasselt het landhuis verkocht aan baron van Heeckeren werd het onderhoud aan het park grotendeels gestaakt en “verbosten” grote delen van de gazons. Binnen enkele jaren groeiden de open ruimtes en zichtlijnen dicht door zaailingen van de in 1868 aangeplante bomen. Bijzonder zijn nog steeds de oude boomgroepen van Petzold. Enkele van de in totaal elf monumentale mammoetbomen (*Sequoiadendron giganteum*) verdeeld over enkele groepen in het park behoren met ruim 39 meter tot de hoogste van Nederland.

Tekst: Frans van Elk